

Tystiolaeth at sylw'r Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol

Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol

29 Tachwedd 2021

1. Effaith uniongyrchol ac effaith tymor hir pandemig COVID-19 ar y sector

[Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol](#) sy'n gyfrifol am bob agwedd ar y sector Dysgu Cymraeg – o'r cwricwlwm ac adnoddau ar gyfer tiwtoriaid i ymchwil, marchnata, cyfathrebu a dysgu digidol. Rydym yn darparu gwersi i gynulleidfaoedd amrywiol gan gynnwys rhieni a gweithwyr. Bwriadwn ddatblygu cynlluniau newydd addas i bobl ifanc yn fuan.

Sefydlwyd y Ganolfan mewn ymateb i'r adroddiad Codi Golygon: adolygiad o Gymraeg i Oedolion. Mae'r Ganolfan yn gweithredu fel corff hyd braich oddi wrth Lywodraeth Cymru, sy'n ei hariannu, a Phrifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant, a enillodd y tendr i'w sefydlu.

Rhoi'r dysgwyr yn gyntaf yw prif nod y Ganolfan. Mae dysgwyr yn talu ffi cyson ar gyfer derbyn gwersi, oni bai bod gostyngiadau neu gynigion penodol yn cael eu cynnig. Mae cyrsiau ar gael ar bum lefel: Mynediad (ar gyfer dechreuwyr); Sylfaen; Canolradd; Uwch a Gloywi. Gellir gweld ein Cynllun Strategol ar gyfer 2021 ymlaen [yma](#).

Roedd sefydlu'r Ganolfan fel Canolfan Genedlaethol i roi arweiniad i'r sector Dysgu Cymraeg wedi galluogi gweithredu cyflym ar lefel genedlaethol yn syth ar ddechrau'r argyfwng. Ers ei sefydlu, roedd datblygu adnoddau dysgu digidol yn flaenoriaeth, er mwyn rhoi hyblygrwydd a dewis i'r dysgwyr. Gyda seiliau cadarn mewn lle, roedd yn bosib cyflwyno adnoddau newydd yn gyflym er mwyn rhoi digon o ddewis i oedolion ddysgu ac ymarfer y Gymraeg adref.

Cynhaliodd Estyn [arolwg](#) o'r Ganolfan yn Ionawr 2021 sy'n cadarnhau bod y Ganolfan wedi addasu'n 'effeithiol a chwim' i'r sefyllfa iechyd cyhoeddus.

Cynhaliwyd [Adolygiad Cyflym](#) o'r Ganolfan yn Haf 2021, a cheir ymateb Llywodraeth Cymru iddo [yma](#). Gellir gweld ein hadroddiadau blynyddol yma am y cyfnod [2019-2020](#) a [2020-2021](#).

Dyma brif effeithiau Covid-19 ar y sector:

a) Datblygu darpariaeth ddysgu digidol

Daeth yn amlwg erbyn 16 Mawrth 2020 fod cyfyngiadau yn debygol. Erbyn 23 Mawrth roedd yr holl addysgu wyneb yn wyneb yn yr ystafell ddosbarth wedi dod i ben a symudodd yr holl addysgu i ddysgu o bell, gan ddefnyddio pa bynnag dechnoleg oedd wrth law, gan gynnwys Zoom a Teams.

Roedd hynny'n golygu symud oddeutu 1,500 o ddosbarthiadau i fod yn rhithiol, hwyluso 500 o diwtoriaid i weithio o adref a pharhau i ddysgu 13,000 o ddysgwyr o bell. Ail-gynlluniodd y Ganolfan ei rhaglen waith gan flaenoriaethu ei Chynllun Dysgu Digidol a chreu adnoddau

newydd i gynorthwyo'r ymdrech i ddysgu'r Gymraeg yn rhithiol i oedolion. Sefydlwyd hefyd grŵp llywio arbenigol i gwrdd yn wythnosol gyda chynrychiolwyr darparwyr er mwyn rhannu arfer dda, heriau, monitro'r gweithgareddau, rhannu adnoddau rhwng darparwyr, ac i rannu arfer dda o ran technolegau.

Diweddarwyd plattform dysgucymraeg.cymru yn rheolaidd – bob dydd ar y dechrau. Cyhoeddwyd ein [cwrslyfrau](#) ar y safle am y tro cyntaf a gweddnewidiwyd yr hafan i gyd-fynd â'r blaenoriaethau newydd. Cynhaliwyd hefyd sesiynau byw dyddiol dysgu Cymraeg ar Facebook a ddenodd 30,000 o wylwyr.

Yn ychwanegol at y 1,500 o adnoddau digidol oedd eisoes ar gael gennym, crëwyd cyrsiau 'cyfunol' digidol newydd. Cyrsiau yw'r rhain sy'n caniatáu i ddysgwyr ddysgu am gyfran o'u cwrs yn annibynnol ar-lein. Mabwysiadwyd dull y dosbarth 'fflip' lle mae'r dysgwyr yn astudio canran o waith yr uned cyn yr amser cyswllt yng nghwmni tiwtor a dysgwyr eraill (25% hunan-astudio/75% gyda thiwtor).

Cynhaliwyd ymgyrch i ddenu dysgwyr i'r cyrsiau cyfunol newydd ym mis Mai 2020 a chofrestrodd 880 o ddysgwyr ar y cyrsiau newydd lefel Mynediad. Mae gwaith yn dal i fynd rhagddo ar raglen dreigl sy'n datblygu adnoddau ar gyfer creu cyrsiau cyfunol ar bob lefel o ddysgu.

Yn ogystal â pharhau i gynnig gwersi, aeth y Ganolfan a'i darparwyr ati i gynnal cyfleoedd rhithiol niferus i'r dysgwyr ymarfer eu Cymraeg mewn digwyddiadau Cefnogi Dysgwyr ar-lein. Roedd y gymuned gynhaliol hon yn holl-bwysig i'n dysgwyr ni pan oedd agweddau eraill ar fywyd mor ansicr ac mae nifer wedi dweud bod dysgu Cymraeg wedi cadw patrwm yn eu bywydau.

b) Toriadau Cyllid – yn arbennig i'r Cynllun 'Cymraeg Gwaith'

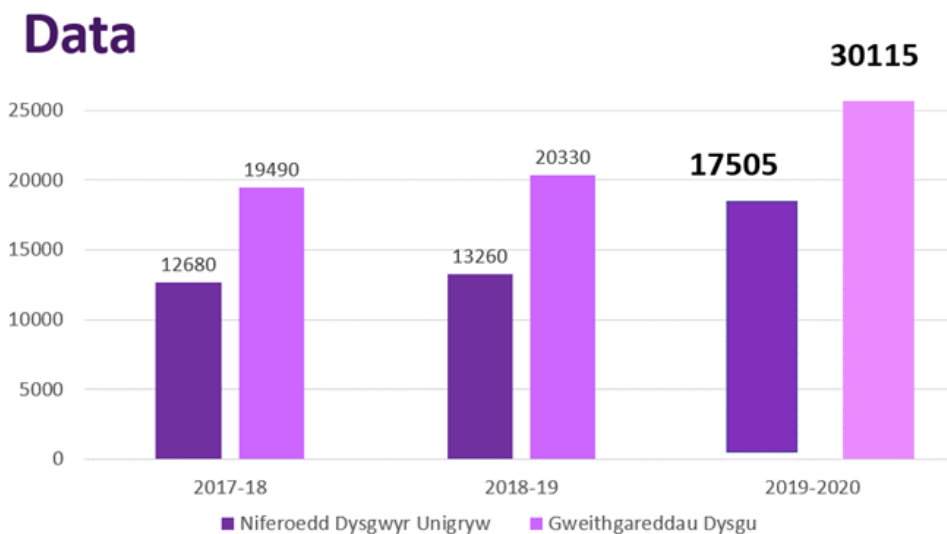
Cafwyd toriadau i gyllideb y Ganolfan o £1.7 miliwn rhwng Ebrill 2020 a Gorffennaf 2021, gyda 40% (£1.02m) wedi ei dorri oddi ar gyllideb cynllun [Cymraeg Gwaith](#). Bu'n rhaid ail gynllunio Cymraeg Gwaith yn llwyr a newidiwyd ffocws y Cynllun i ganolbwyntio ar sut y gellid cynnig y gwasanaethau dysgu dwys i gyflogwyr mewn modd digidol. Yn sgil y galw uchel gan gyflogwyr am [y cyrsiau blasu ar-lein](#), penderfynwyd symud i'r model darparu hwn, gan adleoli'r dysgu traddodiadol gyda thiwtor, i fodel o gyrsiau hunan-astudio ar-lein. Mae'r gwaith hwn yn torri tir newydd i ddysgu Cymraeg. Erbyn hyn mae cwrs ar gael ar lefel Mynediad (120 awr o ddysgu) ac ail gwrs ar lefel Sylfaen (120 awr). Mae'r cyrsiau hyn yn cynnwys cefnogaeth gan diwtor, sy'n gallu cynnal sesiynau adolygu, tracio cynnydd drwy cyfres o dasgau sy'n cael eu gosod fel rhan o'r cwrs gan roi adborth wedi ei deilwra, a chynnal sesiynau cymdeithasu i gynorthwyo gyda defnydd o'r Gymraeg. Mae cyrsiau hunan astudio hefyd wedi eu creu yn benodol i'r sector Blynyddoedd Cynnar o dan y cynllun ['Camau'](#)

Rydym yn falch iawn o adrodd bod y cyllid ar gyfer y cynllun 'Cymraeg Gwaith' wedi ei adfer ers Mawrth 2021, ac erbyn hyn mae rhaglen lawn o gyrsiau ar gael i gyflogwyr. Mae cyrsiau

penodol wyneb yn wyneb wedi ail-ddechrau yng Nghanolfan Iaith Genedlaethol Nant Gwrtheyrn.

c) Cynnydd yn nifer y dysgwyr

Mae'r [data](#) yn dangos bod cynnydd wedi bod yn nifer y dysgwyr yn ystod cyfnod Pandemig Covid-19. Trodd llawer at ddysgu fel gweithgaredd buddiol tra eu bod adref, ac mae dysgu rhithiol wedi galluogi pobl ar draws y byd i ymuno mewn gwersi. Serch hyn, mae angen cydnabod bod dysgwyr brwd hefyd wedi cael eu colli o'r system wrthi iddynt fethu ymdopi gyda'r dechnoleg, neu bod gofynion gofal plant yn ystod y cyfnod yn ormodol, er enghraifft. Rydym yn mynd ati ar hyn o bryd i ail gysylltu gyda'r dysgwyr hyn.

2. Cynlluniau'r sector ar gyfer sicrhau adferiad:

Mae ein cynlluniau ar gyfer sicrhau ein bod yn manteisio ar brofiadau'r cyfnod diwethaf yn cynnwys:

a) Cynnig dewis o ddulliau dysgu i'r dysgwr i'r dyfodol

Gall hyn gynnwys cyrsiau hunan-astudio, cyrsiau cyfunol (cyfuniad o hunan-astudio a dysgu mewn dosbarth neu ddosbarth rhithiol), cyrsiau mewn dosbarth neu ddosbarth rhithiol, neu gyrsiau preswyl. Ar hyn o bryd, mae'r mwyafrif (85%) o'n cyrsiau yn cael eu cynnal mewn dosbarthiadau rhithiol - mae hyn yn golygu dysgu gyda dysgwyr a thiwtor, gan ddefnyddio platfformau digidol fel Zoom neu Teams ar gyfrifiadur.

Mae manteision, gan gynnwys manteision penodol i ddysgwyr ag anableddau ac anawsterau dysgu, o gynnig cyrsiau rhithiol i ddysgwyr. Ar y llaw arall, gall fod anfanteision gan gynnwys diffyg cyfle i sgwrsio yn naturiol fel sydd mewn gwर्स 'wyneb yn wyneb'. I'r dyfodol byddwn am weld gwर्स yn cael eu cynnig wyneb yn

wyneb, yn arbennig mewn lleoliadau cymunedol Cymraeg, gan gynnwys Canolfannau Iaith Lleol, er mwyn rhoi'r cyfle gorau i ddysgwyr ymarfer a defnyddio eu Cymraeg.

Rydym yn darparu hyfforddiant i'n tiwtoriaid ar dechnegau 'dysgu o bell', ac mae lluo o gyfleoedd rhithiol wedi eu trefnu gan ein darparwyr fel cyfleoedd sgwrsio ategol i'n dysgwyr. Canlyniad hyn oll yn y tymor hir fydd dibyniaeth ar dechnoleg ac felly mae angen i ni sicrhau buddsoddiad wrth ddatblygu adnoddau digidol i'r dyfodol.

Nod y Ganolfan o'i gychwyn oedd cynnig dewis i ddysgwyr. Mae'r pandemig wedi cyflymu'r gwaith digidol ac unwaith y bydd dysgu wyneb yn wyneb yn bosib eto, bydd gwir ddewis ar gael i bob dysgwr.

b) Datblygu cynlluniau i ddenu dysgwyr newydd

Mae'r Ganolfan yn gweithio ar gynlluniau i sicrhau bod dysgwyr newydd yn cael eu denu i ddysgu Cymraeg, gan gynnwys yn y categorïau/sectorau canlynol:

- Rhieni – buddsoddi mewn cyrsiau 'Clwb Cwtsh' mewn partneriaeth â Mudiad Meithrin; datblygu cyrsiau 'Cymraeg yn y Cartref' – byddwn yn marchnata cyrsiau newydd yn nhyr y Gwanwyn 2022
- Gweithleoedd – datblygu partneriaethau sectorol i ddysgu Cymraeg i weithwyr drwy'r cynllun 'Cymraeg Gwaith', gan gynnwys gweithwyr yn y sector blynyddoedd cynnar, y sector gofal, y sector addysg bellach ac uwch, y sector iechyd, y sector gelfyddydol ac awdurdodau lleol.
- Dysgwyr 16-18 a 18-25 – byddwn yn cynnig cyrsiau am ddim i'r oedran hwn o fis Medi 2022 ymlaen, ac yn cynllunio darpariaeth benodol iddynt. Rydym hefyd yn awyddus i rannu ein harbenigedd a'n hadnoddau gyda'r sector addysg statudol, ac wedi cydweithio gyda'r consortia addysg ar yr adnoddau [yma](#) eisoes. Mae hwn yn faes darparu eang y byddwn am gynllunio yn iawn ar ei gyfer mewn partneriaeth gyda darparwyr addysg eraill. Byddwn am sicrhau y bydd y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil yn gweithio gyda'r Ganolfan i sicrhau bod cynlluniau synhwyrol yn eu lle i ddatblygu sgiliau pob myfyriwr ar hyd y Continwmm iaith.

c) Gweithio mewn partneriaeth ag eraill

Rydym yn awyddus i gynnig cymaint o gyfleoedd â phosibl i ddysgwyr ymarfer a defnyddio eu Cymraeg. Mae ein cynlluniau felly yn cynnwys y canlynol:

- Gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau eraill, gan gynnwys Mentrau Iaith Cymru, Eisteddfod Genedlaethol Cymru, Merched y Wawr, Cyngor Llyfrau Cymru, BBC Radio Cymru, SaySomethinginWelsh a Duolingo i ddatblygu'r 'cynnig cyflawn i ddysgwyr' a sicrhau bod cyfleoedd 'mewn person' mewn cymunedau wrth i'r sefyllfa iechyd cyhoeddus wella.

- Trefnu llu o weithgareddau i 'Gefnogi Dysgwyr' yn rhithiol yn bennaf ar hyn o bryd gan gynnwys sesiynau trafod, cyflwyno dramâu, sesiynau ymarferol, sesiynau rhyngweithiol a rhai sy'n rhoi llwyfan i ddysgwyr sy'n cynnal busnesau.
- Cynnal ein cynllun [Siarad](#) sy'n paru dysgwyr a siaradwyr ar draws Cymru
- Sicrhau bod cyfleoedd i bawb o bob cefndir ddysgu Cymraeg, gan ddatblygu ein cynlluniau 'Croeso i Bawb' sy'n ein galluogi i ddysgu Cymraeg heb ddefnyddio'r Saesneg i geiswyr lloches a ffoaduriaid, er enghraifft.

3. Unrhyw effaith gan Brexit ar hyn o bryd ac yn y dyfodol

Nid oes effaith uniongyrchol gan Brexit arnom ar hyn o bryd.

4. Ein blaenoriaethau yng nghyd-destun gwaith y Pwyllgor yn y Chweched Senedd

- Sicrhau bod digon yn cael ei wneud i ddiogelu'r iaith fel iaith gweithgareddau cymunedol fel gall dysgwyr gymryd rhan yn naturiol ynddynt. Mae hyn yn ein barn ni yn cynnwys sicrhau cyllid digonol i fudiadau diwylliannol a chymunedol a sicrhau bod gweithgaredd cymunedol, a gwyliau cenedlaethol, yn cael eu hailadeiladu wrth fyw gyda Covid.
- Rhoi ystyriaeth i sut y gellir cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn amrywiol beuoedd, gan gynnwys wrth wirfoddoli ac mewn gweithleoedd. Mae ein cynlluniau, er enghraifft y cynllun 'Cymraeg Gwaith' yn gallu cynorthwyo gweithwyr i ddysgu Cymraeg, ac mae angen sicrhau bod gweithleoedd yn rhoi amser ac adnoddau i'w gweithwyr allu dysgu yn ystyrlon.
- Rydym am sicrhau ein bod yn parhau i arloesi yn ddigidol wrth greu adnoddau i gynorthwyo pobl i ddysgu Cymraeg. Er mwyn gallu rhoi mynediad llawn i bawb ar draws Cymru mae angen sicrhau cysylltedd gwych ym mhobman, a ffordd o roi mynediad at yr offer priodol i bawb sydd ei angen.

5. Ein blaenoriaethau yng nghyd-destun Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2022-23

- Sicrhau cyllid digonol i ehangu'r ddarpariaeth fel gallwn gynnig gwersi am ddim i ddysgwyr 18-25 oed.
- Sicrhau cyllid digonol i ddatblygu darpariaeth addas i ddysgwyr 16-18 oed.
- Sicrhau cyllid digonol i barhau i wasanaethu 17,000 o ddysgwyr yn gymunedol ac mewn gweithleoedd, gan barhau i arloesi yn ddigidol.
- Sicrhau cyllid digonol i fudiadau eraill allu cynnig gwasanaethau trwy'r Gymraeg y gall dysgwyr gymryd rhan ynddynt.